

คณะรัฐมนตรี คณะที่ 16

นายปรีดี พนมยงค์ เป็นนายกรัฐมนตรี

ตั้งแต่

วันที่ 11 มิถุนายน 2489 - 23 สิงหาคม 2489

แถลงนโยบายเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2489

คำแถลงนโยบายของรัฐบาล*

ท่านประธานรัฐสภา

ด้วยตามที่ท่านสมาชิกพรรคสหภาพและท่านสมาชิกสภาผู้แทนต้องการให้ข้าพเจ้า
รับใช้ชาติต่อไปในยามคับขัน ข้าพเจ้าก็จำต้องสนองความต้องการของท่าน

บัดนี้ ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งและแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี
ตามประกาศลงวันที่ 11 มิถุนายน 2489 ดังที่ท่านได้ทราบแล้ว รัฐบาลจึงขอแถลงนโยบาย
ต่อรัฐสภาดังต่อไปนี้

1. แม้ว่าในขณะที่สถานการณ์ของประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับภายใน ความยาก
แค้นในการครองชีพและความสงบเรียบร้อยโดยทั่วไป เพียงเริ่มจะบรรเทาลงบ้าง แต่ก็ยังเป็น
ภาระหนักอึ้งอยู่มาก ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องพยายามฝ่าฟันในอันที่จะแก้ไขปรับปรุงให้เป็น
เรียบร้อยและเป็นผลดี เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนในส่วนรวมให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

* รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 2

วันพฤหัสบดีที่ 13 มิถุนายน พุทธศักราช 2489 หน้า 10 - 15

2. การต่างประเทศ เนื่องจากพฤติการณ์ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าการผูกไมตรีอันดีกับสหประชาชาติและนานาประเทศ ตลอดทั้งการปฏิบัติการให้เขาเกิดมีความเชื่อถือขึ้นนั้นย่อมได้รับผลดียิ่ง รัฐบาลนี้จึงจะดำเนินการอย่างเต็มความสามารถที่จะส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรีตลอดทั้งความเข้าใจอันดีซึ่งมีอยู่อย่างดีกับสหประชาชาติแล้วนั้นให้ดีขึ้น และร่วมมือกับสหประชาชาติตามอุดมคติซึ่งองค์การนั้นได้วางไว้ ในการนี้รัฐบาลหวังว่าจะได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่จากรัฐสภา ทั้งนี้เพราะปัญหาการต่างประเทศบางเรื่องนั้นเป็นนโยบายของชาติโดยแท้ และเพื่อแสดงให้นานาชาติเห็นอกเห็นใจว่าประชาชนคนไทยทั้งหลายมีความสมัครสมานกลมเกลียว ประเทศไทยตั้งอยู่ในความสงบสุข ภูเขาความเป็นธรรมซึ่งตรงกับหลักการของสหประชาชาตินั่นเอง

3. การทหาร รัฐบาลนี้ถือว่ากำลังทหารที่มีอยู่นั้นเป็นของประชาชาติโดยเฉพาะ และจะได้รับการจัดการปกครองทางทหารให้สอดคล้องกับการปกครองแบบประชาธิปไตยตามที่เหมาะสมกับประเทศของเรา

จะได้จัดการปรับปรุงวิทยฐานะผู้บังคับบัญชาทหารให้มีสมรรถภาพสูงขึ้น บำรุงความสุขของทหาร และให้ทหารได้อยู่ในระเบียบวินัยโดยเคร่งครัด

4. การคลัง จะจัดหาเงินโดยวิธีที่เหมาะสมเพื่อการใช้จ่ายพอสมควรของรัฐ ในอันจะบูรณะบ้านเมืองให้ดำเนินกลับไปสู่สภาพปกติ

จะปรับปรุงรายได้และรายจ่าย เพื่องบประมาณแผ่นดินเป็นดุลยภาพ

จะจัดให้เงินตราเสถียรภาพในระดับอันสมควรแก่ภาวะเศรษฐกิจ เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างราคาสินค้าและค่าจ้างได้กลับคืนสู่สภาพปกติ และให้การค้าและธุรกิจได้อาศัยหลักที่มั่นคงยั่งยืนสืบไป

5. การเกษตร รัฐบาลนี้จะได้สนใจและเอาใจใส่ในเรื่องการเกษตรกรรมเป็นพิเศษ จะพยายามเพิ่มพูนการผลิตข้าวให้ได้มากที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้ และจะส่งเสริมการเพาะปลูกพืชอื่นที่เป็นสินค้าของประเทศให้มีปริมาณมากขึ้น จะจัดให้มีสถานศึกษา

ทางปฏิบัติในวิชาการเกษตร สถานศึกษาทางปฏิบัติในวิชาการเกษตรนอกเหนือจากมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ที่มีอยู่ในเวลานี้ เพื่ออบรมและเพาะให้เกิดกสิกรชั้นกลางขึ้น จะได้รับแรงการผลิต วัคซีนสำหรับป้องกันโรคระบาดสัตว์ให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น กับทั้งจะเร่งรัดบำรุงพันธุ์สัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ โค สุกร เป็ด ไก่ ให้มีปริมาณและคุณภาพมากและดียิ่งขึ้น จะได้จัดหาวิธีควบคุม แผลปลา เพื่อให้การค้าปลาของชาวประมงได้เป็นไปโดยยุติธรรม จะได้ส่งเสริมการทำยางพารา ให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น อีกทั้งจะหาพันธุ์ยางที่ดีมาเผยแพร่แก่เจ้าของสวนยางอีกด้วย จะได้ปรับปรุง โครงการป่าไม้เสียใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน จะได้ก่อสร้างการชลประทาน บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และโครงการอื่น ๆ ตลอดจนสนับสนุนการชลประทานท้องที่ จะส่งเสริมการสหกรณ์และจัดให้มีการสหกรณ์ขนส่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเบื้องต้นคือ การ ขนข้าวและสหกรณ์รูปอื่นเท่าที่สามารถจะทำได้ และจะเปิดธนาคารเพื่อการสหกรณ์โดย เฉพาะขึ้น และจะได้ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์ ให้มีอัตราต่ำกว่าที่เป็นอยู่ในเวลานี้

6. การสาธารณสุข กิจการสาธารณสุขอันกล่าวได้ว่ามีรากฐานอันสำคัญอยู่

4 ประการได้แก่ การผลิตนม ผลิตภัณฑ์ รักษาและป้องกันนั้นยังเป็นผลไม่สมบูรณ์พอแก่การ ตั้งเป็นที่ทราบกันอยู่แล้ว รัฐบาลมีความมุ่งหมายที่จะปรับปรุงเพิ่มเติมให้ได้ผลสมบูรณ์ขึ้นจน เพียงพอแก่การโดยลำดับ อาทิเช่น การผลิตแพทย์ที่เรียนสำเร็จออกจากมหาวิทยาลัย ก็ จะให้ได้จำนวนมากขึ้น การผลิตยาสำหรับรักษาป้องกันโรคจะให้ปริมาณและชนิดยาที่จำเป็น ทวีขึ้นจนพอสำหรับใช้ สิ่งที่ยังขาดและไม่สามารถจะผลิตขึ้นเองได้ ก็จะทำซื้อเพิ่มเติมทั้ง จากภายในและภายนอกประเทศ การรักษาพยาบาลซึ่งยังมีสถานที่ไม่พอเพียง โดย โรงพยาบาลยังมีไม่ทั่วทุกจังหวัด ก็จะได้พยายามจัดสร้างขึ้นให้ทั่วถึง ตลอดทั้งเครื่องใช้ เครื่องมือ ยาลำดับต่อไป การป้องกันมิให้โรคเกิดลูกหลานระบาดแพร่หลายก็จะได้มีปรับปรุง วิธีการเพิ่มกำลังงานให้เหมาะสมทั่วถึงตลอดไปตามท้องที่ และจะได้จัดให้มีการจำหน่ายยา ที่จำเป็นโดยแพร่หลายตามชนบท จัดเจ้าหน้าที่ทำการอบรมพลเมืองให้มีความรู้ในการรักษา สุขภาพอนามัย และวิธีป้องกันโรคโดยตนเองตามสมควร ในด้านการศึกษาที่จะได้ช่วย

การสาธารณสุข โดยให้นักเรียนรับความรู้ในเรื่องรักษาสุขภาพอนามัย และการป้องกันโรคตามสมควรแก่ขีดสภาพด้วย

อนึ่ง โรคระบาดมีใช้ทวีขึ้นและอหิวาตกโรค ซึ่งค่อยบรรเทาเบาบางลงแล้ว แต่ยังไม่สงบลงโดยทั่วไปนั้น รัฐบาลก็จะได้เร่งรัดการปราบปรามให้สงบลงโดยทั่วถึงและทำการป้องกันเป็นพิเศษต่อไปอีกเป็นระยะ 2 - 3 ปี เพื่อมิให้โรคระบาดรุนแรงขึ้นอีก ส่วนไข้มาลาเรียซึ่งมีชุกชุมอยู่ในท้องที่ต่าง ๆ นั้น รัฐบาลก็จะได้ขยายกำลังทำการรักษาป้องกันให้เบาบางลงโดยตนเองเดียวกัน

7. การอุตสาหกรรม รัฐบาลจะได้ปรับปรุงกิจการภายในโรงงานอุตสาหกรรมให้มีสมรรถภาพในการผลิต และจะได้ส่งเสริมการอุตสาหกรรมของเอกชนและสหกรณ์ให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น ทั้งจะดำเนินการสืบสวนค้นคว้าในทางวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรม กลีกรรม และพาณิชย์กรรมของประเทศให้เจริญก้าวหน้าเพื่อประโยชน์แก่ราชการและเพื่อเผยแพร่แก่ประชาชน ในทางโลหกิจจะได้ดำเนินการในทางวิชาการแก่การสำรวจธรณีวิทยาเพื่อค้นคว้าหาแหล่งแร่ วัตถุเชื้อเพลิงที่ใช้แทนไม้ เช่น ถ่านหิน และน้ำมัน เป็นต้น และจะช่วยเหลือผู้ทำเหมืองแร่โดยจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้อันเป็นอุปกรณ์ในการทำเหมืองเพื่อเร่งการผลิตศุภกให้ได้ปริมาณเพิ่มขึ้น

8. การคมนาคม ในหลักทั่วไปรัฐบาลจะจัดการบำรุงและบูรณะการสื่อสารทางรถไฟ การทางและการขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศให้กลับสู่สภาพก่อนสงคราม งานใดที่สมควรจะมีโครงการไว้แน่นอน รัฐบาลก็จะได้จัดทำโครงการขึ้นให้สอดคล้องกับกำลังคนและกำลังเงินของประเทศ

9. การพาณิชย์ ในด้านการพาณิชย์ รัฐบาลจะได้มีการพิจารณาปรับปรุงกิจการบริหารในกระทรวงพาณิชย์ให้มีประสิทธิภาพเพื่อการพาณิชย์ ในยามปกติภายหลังสงคราม ทั้งจะได้ควบคุมและส่งเสริมการค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจของประเทศยิ่งขึ้น และแก้ไขการครองชีพของราษฎรให้อยู่ในฐานะอันสมควรแก่กาลสมัย

ในทางการค้าภายใน รัฐบาลนี้จะส่งเสริมให้คนไทยนิยมการค้าให้เป็น
สำเป็นส่วนยิ่งขึ้นและจะได้ส่งเสริมให้มีร้านสหกรณ์เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ของชาวนาต่อไปด้วย

ส่วนในด้านการค้าต่างประเทศ รัฐบาลจะได้ส่งเสริมและเผยแพร่สินค้าของ
ประเทศไทยออกไปยังต่างประเทศให้เป็นที่ยอมรับทั้งในทางคุณภาพและปริมาณยิ่งขึ้น

10. การมหาดไทย ความสงบเรียบร้อยภายในเป็นความปรารถนาอย่างยิ่งที่
จะต้องดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับการปราบปรามโจรผู้ร้ายต่อเนื่องตลอดไปอีก ในขณะที่
เดียวกันจะได้ส่งเสริมให้ราษฎรได้กลับคืนเข้าสู่สภาพการครองชีพตามปกติ และโดยวิธี
การร่วมมือกับองค์การหรือกระทรวงทบวงกรมอื่น ๆ เพื่อให้ราษฎรได้ประกอบอาชีพที่เป็น
หลักฐานยิ่งขึ้น ในยามที่สงครามผ่านพ้นไปใหม่ ๆ เช่นนี้ บัญชาเรื่องจิตใจซึ่งถูกกระทบ
กระเทือนและเสื่อมโทรมลงไป จะได้ทางแก้ไขโดยชี้แจงและชักชวนให้ได้รู้สึกถึงหน้าที่
ในฐานะเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

เพื่อที่จะให้เป็นผลสมความมุ่งหมายดังกล่าวแล้ว จะได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(ก) การตำรวจ จะได้รับปรับปรุงสมรรถภาพของตำรวจเพื่อให้เป็นเจ้าหน้าที่
ฝ่ายปราบปรามที่เข้มแข็ง โดยร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองโดยใกล้ชิด

(ข) การปกครองท้องที่ นอกจากจะได้รับการปรับปรุงเจ้าหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ
ยิ่งขึ้นแล้ว ยังจะได้แก้ไขระบบการปกครองเพื่อให้หมู่บ้านและตำบลได้รับการทะนุบำรุงโดย
ทั่วถึงยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในเวลานี้

(ค) การราชทัณฑ์ จะดำเนินการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามหลักการราชทัณฑ์
และปลูกฝังให้อาชฎากรได้รับความรู้ในวิชาชีพในที่คุมขัง

(ง) การสาธารณสุขปกค จะส่งเสริมและได้เร่งรัดในการจัดประปา
และไฟฟ้า เพื่อความสะดวกและความปลอดภัยยิ่งขึ้นในท้องถิ่น ชุมชนชนนให้มากที่สุดที่จะทำได้
และจะได้จัดระเบียบการฝังเมือง ส่งเสริมให้มีการก่อสร้างอาคารที่อยู่อาศัยให้เป็นไปโดย
ประหยัดและเหมาะสมแก่สภาพของท้องที่

(จ) การที่ดิน จะได้เร่งรัดและส่งเสริมบรรดาการกระทำที่บังพวนซึ่ง
รัฐบาลก่อนได้ริเริ่มดำเนินการไว้แล้วให้เป็นผลดียิ่งขึ้น เช่น การช่วยบุคคลที่ดั่งใจจะประกอบ
อาชีพในทางกลีกรรมให้ได้รับความสะดวกในการจับจองที่ดินรกร้างว่างเปล่า และการจัด
ให้ผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินแล้วได้รับหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองโดย
รวดเร็ว เป็นต้น

(ฉ) การประชาสัมพันธ์ บรรดาการส่งเสริมต่าง ๆ ซึ่งได้ปฏิบัติ
อยู่แล้วจะได้ดำเนินการต่อไป และถ้ามีกำลังเพียงพอจะได้ขยายการส่งเสริมให้มากขึ้น

11. การศาล

(ก) จะรักษาและส่งเสริมฐานะของผู้พิพากษาตามความแก้อิสระที่มีใน
การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี

(ข) จะสอดส่องให้กระบวนการพิจารณาในศาลดำเนินไปโดยเร็ว เพื่อ
ประโยชน์ของประชาชน และเฉพาะอย่างยิ่งจะได้พิจารณาเพิ่มจำนวนผู้พิพากษาให้สมส่วน
กับจำนวนคดีที่เกิดขึ้น

(ค) จะได้พิจารณาตั้งศาลในภูมิภาคเพิ่มขึ้น เพื่อให้ความสะดวกแก่ประชาชน
ผู้เกี่ยวข้องในทางอรรถคดี และมิให้เสียเวลาในการประกอบอาชีพ

(ง) จะปรับปรุงประมวลกฎหมายต่าง ๆ และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม
ให้เหมาะสมกับกาลสมัย เพื่อพียงลัทธิและเสรีภาพของประชาชน

12. การศึกษาและการศาสนา รัฐบาลนี้จะวางแผนการศึกษาของชาติให้ม
รากฐานถาวร แนวการศึกษาคงแบ่งเป็นสามขั้นศึกษากับอาชีวศึกษา หลักสูตรตำราเรียนจะ
ปรับปรุงใหม่ให้เหมาะสมกับความต้องการของประเทศและความเป็นอยู่ของท้องถิ่น โดยจะ
ให้ผู้ที่ได้รับการศึกษารู้จักค้นคว้าหาเหตุผลและมีศีลธรรมอันดีงาม ทั้งมีความรู้อันจำเป็นที่จะ
ประกอบการอาชีพตามที่ตนต้องการ เฉพาะอย่างยิ่งในทางเกษตรกรรมและพาณิชย์กรรม

การศึกษาจะดีก็ต้องมีครูดี ฉะนั้นการศึกษาวินาศ การบำรุงฐานะของครู
ให้เป็นที่เคารพนับถือแก่บรรดาศิษย์ จึงเป็นภารกิจอันยิ่งใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการ

ในด้านการศาสนานั้น รัฐบาลนี้จะเร่งส่งเสริมและทะนุบำรุงศาสนา และ
ถือว่าความเชื่อมั่นยึดเหนี่ยวทางศาสนา เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการละเว้นประพฤตินิ่งที่ไม่
ชอบไม่ควร รัฐบาลนี้ถือว่าการศึกษากับศาสนาเป็นสิ่งที่อุปการะแก่กัน ผู้มีความรู้ต้องมีศีล
มีสัจย์อยู่ในตนด้วย

ในที่ลุดนี้ หวังว่ารัฐสภาจะได้พิจารณาตามนโยบายที่รัฐบาลได้แถลงไว้
แล้วด้วยดี และพิจารณาดำเนินตามมาตรา 69 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย